

Mälardalens högskola
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Jana Hejzlar
08-563 088 19
jana.hejzlar@hsv.se

Beslut
2011-06-28
Reg.nr 641-5544-10

Beslut om tillstånd att utfärda specialpedagogexamen

Högskoleverket beslutar att Mälardalens högskola ges tillstånd att utfärda specialpedagogexamen.

Ansökan och ärendets hantering

Mälardalens högskola har den 8 oktober 2010 ansökt hos Högskoleverket om tillstånd att utfärda specialpedagogexamen. För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande sakkunniga:

Professor Sidsel Germeten, Högskolan i Finmarken, Norge (ordförande),
professor Astrid Ahl, Umeå universitet samt professor Peder Haug, Högskolan i
Volda, Norge.

Underlag för bedömningen har varit ansökan från Mälardalen högskola samt ett platsbesök vid lärosätet den 27 maj 2011.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen. De sakkunnigas bedömning är att Mälardalens högskola har sedan några år tillbaka satsat på specialpedagogik som ett profilområde och har nu förutsättningar att erbjuda specialpedagogutbildning med tillfredsställande kvalitet. Bedömargruppens yttrande bifogas.

Högskoleverket instämmer i denna bedömning.

Beslut

Högskoleverket beslutar att Mälardalens högskola ges tillstånd att utfärda specialpedagogexamen.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Lars Haikola efter
föredragning av utredaren Jana Hejzlar i närvaro av stabschefen Lennart Ståhle
och avdelningschefen Maria Sundkvist.

Lars Haikola

Jana Hejzlar

Kopia:
Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

Bedömargruppens yttrande 2011-06-28

Mälardalens högskola – specialpedagog- examen

Bakgrund

Mälardalens högskola ansökte i oktober 2010 om tillstånd att utfärda specialpedagogexamen och speciallärarexamen med två inriktningar. I februari samma år aviserade regeringen en revidering av examensbeskrivningen för dessa examina i propositionen Bäst i klassen – en ny lärarutbildning (2009/10:89). De nya examensbeskrivningarna offentliggjordes under senare hälften av maj 2011 (SFS 2011:688). Mälardalens högskola har med anledning av detta fått möjlighet att komplettera sin ansökan före den 27 maj då platsbesöket ägde rum.

Förändringen när det gäller specialpedagogexamen var relativt marginell. Förändringen när det gäller speciallärarexamen var dock tämligen substantiell. De ursprungliga två inriktningarna i speciallärarexamen, svenska respektive matematik, blev i den nya examensbeskrivningen totalt fem specialiseringar. Mälardalens högskola har i enlighet med förändringarna reviderat sin ansökan till att omfatta tre specialiseringar, nämligen språk-, läs- och skrivutveckling, matematikutveckling samt utvecklingsstörning.

De anmärkningsvärt sena förändringarna i regelverket har naturligtvis påverkat högskolans möjlighet att lämna in en i alla delar väl genomarbetad ansökan om examenstillstånd för speciallärarexamen. I vår bedömning har vi därför tagit hänsyn till den lärarkompetens som finns, de satsningar som högskolan redan genomfört och de som är planlagda inom profilmrådet specialpedagogik.

Mälardalens högskola erbjuder sedan 2008 en magisterkurs i specialpedagogik med många sökande. De nya utbildningarna som högskolan ansöker om examenstillstånd för bygger i stor utsträckning på samläsning för dessa studenter och de nya studentgrupperna vilket vi, som framgår nedan, är tveksamma till. Vi anser dessutom att det finns anledning att se över de föreslagna reglerna för behörighet och urval.

Lärraresurs

Antalet lärare är tillräckligt i förhållande till den planerade utbildningsvolymen. Andelen lärare med tillsvidareanställning vid högskolan är hög vilket kan säkerställa kontinuiteten. Lärarna kommer dock från flera olika discipliner och många kommer att delta i utbildningen i alltför liten utsträckning vilket kan medföra att programmet fragmentiseras. Fragmentiseringen av programmet riskerar dessutom att öka i och med den omfattande samläsningen för flera olika programstudenter som förekommer. Studenterna har dessutom alltför många möjligheter att välja både studietakt och studieform.

Den vetenskapliga kompetensen bland lärare är hög och lärarnas kompetens är bred. Flera av de mest meriterade lärarna bedriver dock forskning utan direkt relevans för specialpedagogiska forskningsområden.

Begreppet ämnesdidaktik inom detta program är något oklart. Brett tolkat finns vetenskaplig ämnesdidaktisk kompetens inom de för specialpedagogik centrala områdena, möjligen med undantag för kompetens knuten till rådgivning och skolledning.

I ansökan anges endast två av de vetenskapligt meriterade lärarna som blivande examinatorer för det självständiga arbetet vilket är sårbart. Handledarkapaciteten är däremot tillfredsställande. Även andelen vetenskapligt meriterade lärare och lärare med professionserfarenhet är tillfredsställande. Det finns en genomtänkt plan för systematisk kompetensutveckling för lärargruppen utarbetad i enlighet med att specialpedagogik är ett uttalat profilmråde för högskolan. Vårt intryck från samtal med olika lärargrupper är att det finns gott samarbete mellan olika konstellationer av lärarna.

Utbildningsmiljö

Vid högskolan bedrivs en hel del forskning av betydelse för lärarutbildningen och även sådan forskning som är av betydelse för de blivande specialpedagogerna. Förutom vid Akademien för utbildning bedrivs forskning med relevans för utbildningen även vid andra akademier inom högskolan mellan vilka samverkan sker. Forskarutbildningsämnet didaktik inrymmer bl.a. socialisationsprocesser och variationen av barn och unga som möter förskola och skola, forskning med hög relevans för utbildningen. Doktorandernas forskning har också direkt anknytning till det specialpedagogiska kunskapsområdet. Forskning om funktionshinder bedrivs av ett flertal lärare och doktorander. Detta borgar för att miljön kommer att kunna ge studenterna förutsättningar att utveckla ett kritiskt och kreativt förhållningssätt. Samtidigt ställs höga krav på att de många inblandade lärarna klarar av att hantera en klart heterogen studentgrupp. Även de många kombinationer som förekommer av deltidsstudier och kurser som omfattar ett fåtal poäng utgör en utmaning för utbildningsmiljön.

Det regionala samarbetet är väl utvecklat. På nationell nivå bedrivs samverkan med andra lärosäten som deltar i de nationella forskarskolorna. Den specialpedagogiska forskargruppen vid högskolan ingår också i internationella forskningsnätverk. Inom dessa tycks dock samarbetet vara ofta knutet till enskilda forskares egna kontakter. Högskolan har för övrigt ett antal avtal som möjliggör både student och lärarutbyten med ett antal utländska lärosäten.

Styrdokument

Utbildningsplanen anger en tydlig struktur och innehåll enligt de krav som högskoleförordningen ställer. Kursplanerna är utformade i enlighet med högskoleförordningen och innehåller adekvat information om mål, innehåll, examination och betygsriterier.

Examensbeskrivningen anger att specialpedagogen bl.a. ska visa förmåga att utforma och delta i arbetet att genomföra åtgärdsprogram, att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förebyggande arbete och i arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever.

Högskolan har lagt stor vikt vid socialt samspel, samarbete och kvalificerade samtal. I kursen "Olika fält inom specialpedagogisk yrkespraktik" finns flera kunskapsområden som specialpedagoger kommer att möta uppräknade i innehållsbeskrivningen. Viktiga kunskapsområden eller fält är också socioemotionella och psykiska svårigheter samt beteendeproblem. Dessa kunskapsområden bör också inrymmas i utbildningen.

Dock kan allt inte inrymmas i kursen "Olika fält...". Den kursen, likasom ett flertal andra, tyder på stoffträngsel. Högskolan bör därför se över relationen mellan kursernas poängomfång samt innehåll.

Undervisning, kurslitteratur, examination

Programmet består huvudsakligen av kurser om 7,5 högskolepoäng som ibland har ett alltför omfattande innehåll med flera examinationer och ensidiga examinationsformer.

Kursernas innehåll är relevant men i vissa fall saknas överensstämmelse mellan kursens mål, innehåll och litteratur. Undervisningsformerna är svårbedömda då många alternativ finns vad gäller studieformer. De alltför många lärare som i relativt liten omfattning kommer att delta i undervisningen har mycket varierande forskningsbakgrund. Det är därför svårt att bedöma huruvida forskningsanknytningen säkras genom hela utbildningen.

Den angivna kurslitteraturen varierar i omfång för olika kurser. Dock finns det i flera av kurserna behov av ytterligare genomgång när det gäller att välja litteratur på en tillräckligt hög nivå för en utbildning som leder till en examen på avancerad nivå. Kurslitteraturen kan generellt uppdateras. Kurser på avancerad nivå bör innehålla utländsk litteratur. Sådan litteratur bör därför öka i flertalet kurser. I kursen "Kvalificerade samtal" saknas utländsk litteratur helt.

Kursen "Teori och metod" bör ges en tydligare vetenskapsteoretisk inriktning inte minst i valet av kurslitteraturen.

Progressionen som uppnås och fullföljs genom det självständiga arbetet är väl beskriven i ansökan. Att den de facto kommer att kunna uppnås, givet det sättet som programmet är upplagt på är dock inte tydligt utan är avhängigt av samarbetet i lärarkollegiet samt av att studenten följer kurserna i rätt ordning. Det senare är inte självklart eftersom det råder sådan valfrihet för studenterna när det gäller studieformer och studietakt.

Specialpedagogprogrammet skulle vinna på att mer genomgående fokusera på yrkesfunktionen.

Säkring av examensmålen

Examinationskraven är tydliga i kursplanerna och i ansökan redovisas på ett tillfredsställande sätt det system som högskolan tillämpar för att säkra att utbildningen ger studenterna förutsättningar att nå examensmålen.

Sammanfattande bedömning

Specialpedagogik är ett uttalat profilområde vid Mälardalens högskola. Resurser har tillförts för att bygga upp miljön och ytterligare kompetensutveckling är planlagd.

Den vetenskapliga liksom den professionserfarna lärarresursen för specialpedagogprogrammet är tillfredsställande. Lärarresursen kommer dessutom att förstärkas genom disputationer redan under nästa år. Utbildningsmiljön är tillfredsställande men kan förbättras om graden av samläsning mellan olika program minskas. Detta skulle kunna ge större möjligheter till reflektioner av kritisk och kreativ art i förhållande till den yrkesprofession som utbildningen leder till. Mycket av det formella är på plats och eftersom de blivande specialpedagogerna vanligtvis läser på deltid finns det tid att åtgärda de brister i genomförandet av utbildningen som påpekats ovan.

Att det finns ett välbeskrivet system för att säkra att studenterna uppnår examensmålen innebär inte alltid att så faktiskt blir fallet. En särskild utmaning i detta fall är att de nuvarande magisterstudenterna ska uppnå målen för en generell examen på avancerad nivå i specialpedagogik medan studenterna som ska bli specialpedagoger eller speciallärare ska uppfylla examensmålen för en yrkesexamen på avancerad nivå, i det sistnämnda fallet med tre olika specialiseringar. Det är långt ifrån oproblematiskt att dessa olika grupper ska läsa samma kurser i så stor utsträckning.

Vår samlade bedömning är att Mälardalens högskola har förutsättningar att erbjuda speciallärarutbildning med tillfredsställande kvalitet. Vi rekommenderar därför Höskoleverket att tillstyrka ansökan.

Bedömargruppen

Bedömargruppen har bestått av professor Sidsel Germeten, Högskolan i Finnmarken, Norge, professor Astrid Ahl, Umeå universitet, professor Peder Haug, Högskolan i Volda, Norge